

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (1)

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Ν. ΜΗΤΣΑΝΗ

— ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ —

PORT-EST 17 — ΤΗΛΕΦ. 58-48

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ :

Τέλλος Ἄγρας - Μάκης Ἀνταῖος - Ἰσαντρος Ἄρις - Μάριος Βαϊᾶνος - Γιώργος Βαλταδῶρος - Κ. Βάρναλης - Κ. Βελμύρας - Κλέων Βέριος - Δημοσθένης Ν. Βουτυράς - Γ. Βρσιμιτζάκης - Π. Βρσιμιτζάκης - Κ. Γαληνός - Ν. Γοιμάδης - Ι. Γρυπάρης - Π. Δρουσιώτης - Κ. Π. Καβάφης - Α. Καρανάσης - Σ. Καρακάσης - Α. Κατράρο - Γ. Κινύρας - Γ. Κιτροπούλος - Κ. Ν. Κωνσταντινίδης - Ν. Λαπαθιώτης - Ἄπ. Λεοντῆς - Θ. Λιαροῦτσος - Ἄπ. Ν. Μαγγανάρης - Π. Μάγνης - Μ. Μαλακάσης - Margn's - Γ. Μηταράκης - Μυρτιώτισσα - Θ. Ξανθόπουλος - Σ. Παναγιωτόπουλος - Παῦλος Παπανδρέου - Μήτσος Παπανικολάου - Γ. Α. Παπουτσάκης - Κ. Παράσχος - Γ. Πιερίδης - Λεων. Ραζέλος - Γ. Α. Σαρεγιάννης - Ρίκα Σεγκοπούλου - Μαρίνος Σιγοῦρος - Σύλβιος - Α. Γ. Συμεωνίδης - Ἄθηνᾶ Ταρσούλη - Κ. Φαλταίτης - Ν. Φύλλας - Τ. Χλώρης - Ψυχάρης.

(1) Ἄπὸ 1ο ὡς τὸ 5ο τεῦχος τὸ περιοδικὸ διευθύνονταν ἀπὸν Α. Γ. Συμεωνίδη, ἀπὸ 6ο ὡς τὸ 9ο ἀπὸν Α. Γ. Συμεωνίδη καὶ τὴν Ρίκα Σεγκοπούλου, καὶ ἀπὸ 10ο ἀπὸ τὴν Ρίκα Σεγκοπούλου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Τεύχος	Σελίς
ΑΓΡΑΣ ΤΕΛΛΟΣ		
Τὸ πιρὸ μάλλωμα	3	3
Ἀναγέννηση		
Τὸ χελιδόνι καὶ ἡ ἀνοιξη	7	1
Ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἀνάμνηση	8	6
Τὸ φθινόπωρο στὴν ἀγορά	11	3
Στοχασμοὶ	12	18
Ὁ Σκέλεθρας καὶ ἄλλα διηγήματα		
ΑΝΤΑΙΟΣ ΜΑΚΗΣ		
Πῶς βλέπουν τὸν Καβάφη μερικοὶ	9	16
Τ' ἀγγλικά τοῦ κ. Γλαύκου Ἀλιθέρση	10	42
ΑΡΙΣ ΙΣΑΝΤΡΟΣ		
Τὸ τελευταῖο γράμμα (ποίημα)	8	1
ΒΑΪΑΝΟΣ ΜΑΡΙΟΣ		
Πρόσωπα καὶ πράγματα (Κ. Ν. Κωνσταντινίδη: Παλαμᾶς)	1	9
Δημοσθένης Ν. Βουτυράς	4	20
Τραγικὴ ἀγωνία (ποίημα)	5	12
Ἄνιᾳ (ποίημα)	9	4
Δοκιχωτικὸ (ποίημα)	10	32
Αὐλαΐα (ποίημα)	10	33
Ἐσὺ — Ἐνα τραγοῦδι (ποίημα)	10	33
Εὔα Σικελιανοῦ	11	11
Χαίρε (ποίημα)	12	4
ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ Γ.ΩΡΓΟΣ.		
Ἡ σάλα τῆς ἀναμονῆς τοῦ Γιατροῦ Χάκη	8	13
ΒΑΡΝΑΛΗΣ Κ.		
Ὁ καλὸς λαὸς (ποίημα)	12	2

	Τεύχος	Σελίς
ΒΕΛΜΥΡΑΣ Κ.		
Ἐπόβροχο δειλινό (ποίημα)	5	11
Ἐείρεται ἢ Ἐτέλκα (ποίημα)	7	2
ΒΕΡΙΟΣ ΚΛΕΩΝ		
Γ. Βρισμιτζάκης	1	18
Πέτρος Ἀλήτης	3	16
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ		
	3	23
	4	22
	6	29
	7	16
	8	35
	9	19
	10	46
	11	37
	12	27
ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν.		
Τὸ γιατρικὸ	4	1
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Γ.		
Vaucluse (ποίημα)	1	3
Ἀπὸ τοὺς πρώτους (ποίημα)	1	3
Λάουρα (ποίημα)	1	4
Ἡ Λάουρες καὶ ἡ Βεατρίκες (ποίημα)	1	4
Φιλολογικὲς σελίδες	2	14
Ἡ τεχνικὴ τοῦ Καβάφη	3	13
Ἡ Ζωὴ ποῦ ἀνεβαίνει καὶ ἡ ζωὴ ποῦ κατεβαίνει	4	16
Ζωὴ καὶ πάλη	4	18
Πάνω σὲ μερικὰ γαλλικὰ βιβλία	5	16
Φιλολογικὲς σελίδες	6	27
Roc de c'ière (ποίημα)		
Πάνω σ' ἓνα αἰσθημα Φραγκισκανὸ (ποίημα)	8	2
Προπολεμικοὶ περιπάτοι (I)	8	10
» » (II)	10	37
Βροχὴ (ποίημα)	11	6
Προπολεμικοὶ περιπάτοι (III, IV)	12	11
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Π.		
Μοῖραι (ποίημα)	9	4
Πεπρωμένα, Εἰμαρμένη (ποιήματα)	10	35
Σφίγγες (ποίημα)	12	5
ΓΑΛΗΝΟΣ Κ.		
Στιγμές (ποίημα)	5	13

β'.

	Τεύχος	Σελίς
ΓΡΙΜΑΛΛΗΣ Ν.		
ἘSempre (ποίημα), Baronessa Fernanda de Stefanis, (μετάφραση)	11	7
ΓΡΥΠΑΡΗΣ Ι.		
Ἀπὸ τὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτης», (μετάφραση)	9	1
ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ		
	6	1
	9	11
ΔΡΟΥΣΙΩΤΗ Π.		
Θύμησι (ποίημα)	5	11
Κ.Σ.		
Ledwig Van Beethoven	5	1
ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π.		
Κερίά (ποίημα)	1	1
Δέησις »	1	1
Τείχη »	1	2
Τὰ παράθυρα (ποίημα)	1	
Che fece...il gran rifiuto (ποίημα)	1	2
Φωνές (ποίημα)	2	1
Θερμοπύλες »	2	1
Τρόφες »	2	2
Τὸ πρῶτο σκαλί (ποίημα)	2	3
Ἀπιστία »	4	9
Τὰ ἄλογα τοῦ Ἀχιλλέως (ποίημα)	6	9
Διακοπὴ (ποίημα)	6	9
ΚΑΡΑΚΑΣΗ Λ.		
Ἡ κατάρα τοῦ τραγουδιστῆ, Fr. Uhland, (μετάφραση)	6	13
Τὸ φίλι τοῦ Ἀνάγλυφου (ποίημα)	7	4
ΚΑΡΑΚΑΣΗ Σ.		
Στὴν ἐκδρομὴ	7	9
Στὰ βιβλία (ποίημα)	11	8
Regrets »	11	9
ΚΑΤΡΑΡΟ Α.		
Τὸ κοινὸ	1	6
ΚΙΝΥΡΑΣ Γ.		
Ὁ φάρος τῆς σωτηρίας (διήγημα)	12	15

γ'.

	Τεύχος	Σελίς
ΚΙΤΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ.		
Τὸ σπασμένο χέρι (διήγημα)	2	8
Ἐκεῖνος, ὄχι ἐγώ	12	6
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Κ. Ν.		
Ἄλεξανδρινὸ «Μουσεῖον» (ποίημα)	4	15
Ροξάνδρα (ποίημα)	9	3
ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ Ν.		
Ἐλεύθερη ἀπόδοσις ποιήματος τοῦ H. de Regnier	5	10
Πεζὰ τραγούδια: Παραμῦθι, Διάλογος, Καῦμοι	8	4
ΛΕΟΝΤΗΣ ΑΠ.		
Σκλάβοι στὸ Μίσος (δρᾶμα)	8	16
	9	23
	10	1
	11	14
ΛΙΑΡΟΥΤΣΟΣ Θ.		
Τὸ καράβι (ποίημα)	12	5
ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ ΑΠ. Ν.		
Παλιές ἀγάπες	7	3
ΜΑΓΝΗΣ Π.		
Ἄλεξανδρος ὁ Ἄβωνοτειχίτης (ποίημα)	6	10
Δάμων ὁ Κλεωνᾶς »	9	2
Δημοκλῆς ὁ καλὸς »	12	3
ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Μ.		
Οὔς Θεοὶ φιλέουσι (ποίημα)	12	1
MARVA'S		
Ἀθηναϊκὴ κίνησι	2	20
» Ἀνταπόκρισι	5	22
»	9	13
ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ Γ.		
Τὰ χάρδια (ποίημα)	2	5
ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ		
Ἄο λαὸς (ποίημα)	3	2
ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Θ.		
Ἡ ὁρμὴ τοῦ ταξειδιοῦ (διήγημα)	6	16
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Σ.		
Τῆς Ἄνοιξης ἢ ἡμέρα σβύνει (ποίημα)	3	5
Ἐνα δάκρυ (ποίημα)	10	31

δ'.

	Τεύχος	Σελίς
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΠΑΥΛΟΣ		
Σὺ - Ὅλα μοῦ λέν - Σᾶς βλέπω (ποιήματα)	8	3
Λυπητερὸ τραγούδι (ποίημα)	11	8
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΟΣ		
Στίχοι	11	5
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ Γ. Α.		
Ἄξιον χορεύουν... (ποίημα)	7	4
ΠΑΡΑΣΧΟΣ Κ.		
Φθινοπωρινὰ Ἐλεγεία	10	31
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΦΥΛΛΑΔΙΑ		
	3	24
	4	25
	5	24
	6	34
	7	21
	8	37
	9	21
	10	46
	11	43
	12	31
ΠΙΕΡΙΔΗΣ Γ.		
Μοναξιά [διήγημα]	3	8
Ρ. Σ.		
Συζήτηση	7	14
ΡΑΖΕΛΟΣ ΛΕΩΝ.		
Θρήνος τοῦ Ἰὼβ [ποίημα]	6	12
ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Α.		
Τοπέιο	2	6
Ἄο νέος γεωργὸς	2	6
Περιπέτειες	2	7
Ἄο ψαρᾶς, τροχιᾶς ἐπιθυμίας	5	15
Ἄκακία [διήγημα]	7	5
ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΡΙΚΑ		
Ἄορτασία [ποίημα]	1	5
Κάποιες ὁρμῆς »	1	5
Ἄορθε ἀργά — Τοῦ ἡλίου τὰ φιλιά [ποιήματα]	2	4
Ἄο Ατσαλένιες κλωστές : Ἄπ. Λεοντῆ	2	16
Κατάπτωσις — Τ' ἀγοσάλεμα [ποιήματα]	3	4
Προσμονή [ποίημα]	5	10
Κρῦο.. κρῦο »	7	3
Κούραση »	9	3
Σύγκριση »	11	6
Ἄο ἔκθεση Καλμούχου	12	21

ε'.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

	Τεύχος	Σελίς
	1	21
	2	22
	3	25
	4	27
	5	25
	6	36
	7	25
	8	39
	9	36
	10	49
	11	46
	12	36
ΣΙΓΟΥΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ		
Τ' ἀγάθια [ποίημα]	3	1
ΣΥΛΒΙΟΣ		
Χαραυγή, Βράδυ, Νύχτα [ποιήματα]	5	9
Μέσα στά μάτια σου—Δέν σ' ἀγαπῶ [ποιήματα]	6	11
Στό σταθμό	11	5
ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Α. Γ.		
Γύρω ἀπό μιὰ συνέντευξη	1	14
Πάνω σέ μιὰ ξένη γνώμη γιά τόν Καβάρη	3	20
ΤΑΡΣΟΥΛΗ ΑΘΗΝΑ		
Νεώθω [ποίημα]	4	15
Ἡ ῥθέωση »	6	13
ΦΑΛΤΑΪΤΣ Κ.		
Χειμωνιάτικα γλέντια	9	5
Αἱ Ἑορταί τῶν Δελφῶν καί ἡ λαϊκή μας Τέχνη	10	40
ΦΥΛΛΑΣ Ν.		
Τὰ πουλιά [ποίημα]	5	14
Εἶπες »	8	3
Στό κηπάρι »	10	36
Δημοτική »	11	10
ΧΛΩΡΗΣ Τ.		
Τό ρολόγι [ποίημα]	2	5
Μές στοὺς ἀγροὺς	3	6
Τό μαγγανοπήγαδο	3	7
Στερνή στιγμή [ποίημα]	8	4
ΨΥΧΑΡΗΣ		
Ὁ Διάβολος μὲ παίρνει	11	1

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Χρονιά Α' — Δεκέμβρης 1926 — Τεύχος 1^ο

ΚΕΡΙΑ

Τοῦ μέλλοντος ἡ μέρες στέκοντ' ἐμπροστά μας
σὺν μιᾷ σειρά κεράκια ἀναμένα —
χρυσᾶ, ζεστᾶ, καὶ ζωηρὰ κεράκια.

Ἡ περασμένες μέρες πίσω μένονν,
μιὰ θλιβερὴ σειρά κερῶν σβυσμένων
τὰ πὸ κοντὰ βγάζουν καπνὸν ἀκόμη,
κερᾶ κερῶ, λυωμένα, καὶ κρυτᾶ.

Δὲν θέλω νὰ τὰ βλέπω μὲ λυπεῖ ἡ μορφή των,
καὶ μὲ λυπεῖ τὸ πρῶτο φῶς των νὰ θυμοῦμαι.
Ἐμπρὸς κιντίζω τ' ἀναμένα μου κερῶ.
Δὲν θέλω νὰ γυρίσω νὰ μὴ δῶ καὶ φρίξω
τὴ γρήγορα ποῦ ἡ σκοτεινὴ γραμμὴ μακραίνει,
τὴ γρήγορα ποῦ τὸ σβυστὰ κερῶ πληθαίνουν.

ΔΕΗΣΙΣ

Ἡ θάλασσα σὶ βάρη της πῆρ' ἕνα ναύτη. —
Ἡ μάνα του, ἀνήξερη, παίρνει κι' ἀνάφτει

στὴν Παραγία μπροστὰ ἕνα ὑψηλὸ κερὶ
γὰ νὰ ἐπιστρέφει γρήγορα καὶ νὰν καλοὶ καιροὶ —

καὶ ὄλο πρὸς τὸν ἄνεμο σίγει τ' αὐτὶ.
Ἄλλὰ ἐνῶ προσεύχεται καὶ δέεται αὐτὴ,

ἡ εἰκὼν ἀκούει, σοβαρὴ καὶ λυπημένη,
ξεύροντας πῶς δὲν θάλλει πὰ ὁ νῆος ποῦ περιμένει.

ΤΕΙΧΗ

Χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδῶ
μεγάλα κ' ὑψηλά τριγύρω μου ἔκτισαν τείχη.

Καὶ κάθομαι καὶ ἀπελπίζομαι τώρα ἐδῶ.

Ἄλλο δὲν σκέπτομαι: τὸν νοῦν μου τρώγει αὐτὴ ἡ τύχη.

διότι πράγματα πολλὰ ἔξω νὰ κάμω εἶχον.

Ἄ ὅταν ἔκτιζαν τὰ τείχη πῶς νὰ μὴν προσέξω.

Ἄλλὰ δὲν ἄκουσα ποτὲ κρότον κτιστῶν ἢ ἤχον.

Ἄνεπαισθήτως μ' ἔκλεισαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω.

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Σ' αὐτὲς τὲς σκοτεινὲς κάμαρες, ποῦ περνῶ
μέρες βαρεῖες, ἐπάνω κάτω τριγυρνῶ
γιὰ νὰ βρῶ τὰ παράθυρα. Ὅταν ἀνοίξει
ἓνα παράθυρο θά ναι παρηγορία.

Πλὴν τὰ παράθυρα δὲν βρίσκονται ἢ δὲν μπορῶ
νὰ τᾶβρῶ. Καὶ καλλίτερα ἴσως νὰ μὴν τὰ βρῶ.

ἴσως τὸ φῶς θά ναι μιὰ νέα τυραννία.

Ποιὸς ξέρει τί καινούρια πράγματα θὰ δεῖξῃ.

Che fece.....il gran rifiuto

Σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα
ποῦ πρέπει τὸ μεγάλο Ναὶ ἢ τὸ μεγάλο τὸ Ὅχι
νὰ ποῦνε. Φανερῶνεται ἀμέσως ὅποιος τῶχαι
ἔτοιμο μέσα του τὸ Ναὶ, καὶ λέγοντάς το πέρα

πηγαίνει στὴν τιμὴ καὶ στὴν πεποίθησί του.

Ὁ ἀρνηθεὶς δὲν μετανοῖνει. Ἄν ρωτιοῦνταν πάλι,

ὄχι θὰ ξαναέλεγε. Κι' ὅμως τὸν καταβάλλει
ἐκεῖνο τ' ὄχι — τὸ σωστὸ — εἰς ὅλην τὴν ζωὴ του.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

VAUCLUSE

Cercato ho sempre solitaria vita

Μοναξιά ζηλευτὴ ἑνὸς Πετρούρχου
μὲς στὴ γαλήνια κλειστὴ κοιλάδα
ὅπου ἡ καθάρια **Sorgues** γενιέται.

Ἐκεῖ τὸ εἶδωλό του νὰ ξεχάσει ἐπιζητοῦσε
ἐκεῖ τὲς δόξες καὶ τιμὲς ποῦ τὸν κατέτρεχαν
ἐκεῖ τὴ μισητὴ του **Avenio** καὶ τὴν αὐλή της.

Ἀπὸ τὴν ποίησι, τὴ λήθη καὶ τὴ σιωπὴ
τὸν ἀποσποῦσαν μοναχὰ τῶν σκυλλίων ὑλακὲς
ἀπὸ μακρὰ ἀναγγέλοντας τὸν ταχυδρόμο.

(*) Avenio (λατινικά=Avignon).

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΟΥΣ

E perciò che egli alquanto tenea
della opinione degli Epicuri, si diceva
tra la gente volgare che queste sue
speculazioni erano solo in cercare se
trovar si potesse che Iddio non fosse.
Boccaccio, giorn. sesta, nov. IX.

Καθὼς ποῦ διέσχισε τὴ Φλωρεντία καβαλλῶρης,
περίλυπος ἢ μᾶλλον περιφρονητὴς,
messer Γουῖδος Καβαλκάντι — ποιητὴς —
τοῦ Καβαλκάντε ντὶ Καβαλκάντι ὁ γυιὸς,
οἱ δεισιδαίμονες πολῖτες παρεμέριζαν
μὲ κάποιο φόβο ἢ καὶ σεβασμὸ
κρυφομιλόντας, κρυφοδείχνοντάς τον — καὶ
« πῶς κάποιο καινούριο ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ὑπαρξῆς
Θεοῦ, θὰ ζήτησε βέβαια (πῶς νάτανε νὰ μὴν ὑπῆρχε)
πιαίνοντας ἔτσι, πάντα μόνος, σκεπτικός».

ΛΑΟΥΡΑ

Τὴ Λάουρα π' ἀγάπησε ὁ Πετρόρχης
ἀθάνατη κατέστησε μέσ' στοὺς αἰῶνες.

Σήμερα ἀκόμη, δειλινὲς κάποιες ὥρες, περνώντας
ἀπὸ τῆς Avignon μιά παλιὰ συνοικία,
οἱ γὰ κανεὶς γλυκὰ θωρόντας

νὰ βγαίνει μεγαλόπρεπη ἀπὸ μιὰν ἐκκλησία
λεπτή, ξανθή, γαλανομμάτα
τὴ Λάουρα π' ἀγάπησε ὁ Πετρόρχης.

Η ΛΑΟΥΡΕΣ ΚΑΙ Η ΒΕΑΤΡΙΚΕΣ

... Μὰ πρέπει νὰ μαντεύαν
τὰ μέλη ἰδανικοῦ κορμιοῦ ὑπὸ ποδήρη ἐσθῆτα,
εἰδωλολατρικὸ νὰ τοὺς ὀδηγᾶ ἓνα ἐνστικτο,
γιατὶ ὁ βαθὺς των ἔρωτας
ὅσο σεμνὸς νὰ τοὺς φαινόταν κι ἱερὸς
κύριος καὶ δεσπότης δὲν ἦταν τῆς ψυχῆς των μόνο
μὰ πύρωνε κι ὀλόκληρη τὴ σάρκα των.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

ΟΠΤΑΣΙΑ

Ἀχινοπρόσωπη μορφή τῆς σκέψης ξεπλανήτρα
τὰ γιορτινά σου ἔβαλες ἀπόψε κι ἦρθες πάλι
στὴν ἥσυχή μου κάμαρη—τοῦ πόνου τραγουδίστρα—
ἀσύγκριτη προσφέροντας τῆς ἡδονῆς ἀγκάλη.

Μὲ βήματα ἀνάλαφρα τριγύρω μου γυρνᾶς,
τὰ μυθικά σου θέλητρα μὲ θορίαμβο μοῦ δείχνεις,
σιτῆς ὁμορφιάς τὸ κύπελλο γλυκὸ κρασί κερνᾶς
καὶ στὴν ψυχὴ μου τεχνικὰ ἀνησυχίες οἴχνεις.

Σκηρὲς ποὺ ἔχουν σβύσει πιά ζητᾶς νὰ ζωντανέψεις
στὸ κουρασμένο μου μυαλὸ μὲ χρώματα τρελλὰ,
καὶ τολμηρὰ ὑπόσχεται τῆς πονεμένης σκέψης
ὄτι κρυφὰ μὲ τὴν ψυχὴ γιὰ μιὰ χαρὰ μιλά.

Κουραστικά βυθίζομαι στὴν πλάνα ὀπτασία
καὶ νὰ σὺν ἡ χαρᾶν γή. Πῶς τρέχεις φαντασία...

ΚΑΠΟΙΕΣ ΟΡΜΕΣ

Σ' ἀποσπεροῦ τὸ μίλημα μιᾶς λιγωμένης μέρας
μοιραῖα μέσα στὴ ζωὴ βροθήκαμ' ἐνωμένοι
κρυφανατρίχιασμα τρελλὸ ποὺ σκόρπιζ' ὁ ἀγέρας
μὲ πόνου μωροχάδεμα ὀλόσφιχτα μᾶς δένει.

Σὰν ταξειδιῶτες βιαστικοὶ νὰ φτάσωμε ζητᾶμε
στὸ λαμπερὸ τοῦ πόθου μας ἐρωτικὸ λιμάνι
γιὰ νίκες τῶν αἰσθήσεων ἀχόρταγα μιλάμε
κι' ἀτέλειωτος συναγερωδὸς στὸ εἶναι μᾶς σημάνει.

Γλυκόχυμα τὰ νέα μας κορμιά ἀποζητιοῦνται
γιὰ λικνισιά, φλογόσυρτα τῆς ἡδονῆς τραγοῦδια
κι οἱ σάρκες μας αἰώνια γροικοῦνε νὰ φιλοῦνται
μαδῶντας, ξεφυλλίζοντας ἀνέγγιχτα λουλούδια.

Τῆς προσδοκίας οἱ στιγμὲς ἀγοκυλοῦν καὶ πᾶνε
μὰ στὴν ψυχὴ κάποιες ὀρμὲς ἀτέρμονα μιλάνε.

ΡΙΚΑ ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟ ΚΟΙΝΟ

Προσεχώς στα θέατρα της πόλεώς μας θα αρχίσουν η έκδηλώσεις της σοβαρής τέχνης. Θα παρεβρεθούμε σε παραστάσεις δράματος και όπερας και σε μερικές συναυλίες που δεν θα μπορέσουμε να λησμονήσουμε αμέσως. Και πρέπει να μιλήσουμε από τώρα.

Κάθε φορά που πάμε στο θέατρο δεν είναι δυνατό παρά να σκεφθούμε τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ ήθοποιών και θεατών, που τα δυο μαζί αποτελούν τα συστατικά στοιχεία του θεατρικού κόσμου.

Δεν υπάρχει κοινό χωρίς θίασο και θίασος χωρίς κοινό, δηλαδή είναι αμοιβαίως απαραίτητα το ένα στο άλλο.

Ἄλλ' ἢ σκέψη μας σταματᾷ προπάντα πάνω στο αὐθαίρετο τοῦ κοινού, που—ἀλλοίμονο—συχνὰ ἔχει μιὰ ἐπιβειωτική ἀξία.

Οἱ θεατὲς νομίζουν πὼς ἀγοράζουν στὸ ταμεῖο μαζί με τὸ εἰσιτήριό τους, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ χειροκροτοῦν ἢ νὰ σφυρίζουν. Ὑποθέτοντας πὼς εἶναι ἔτσι, πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ἐπομένως πὼς τὸ κοινὸ ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐπιδοκιμάζει ἢ νὰ ἀποδοκιμάζει, καὶ ἀναγκαστικῶς νὰ δίνει μιὰ γνώμη. Καὶ τὸ νὰ δίνει κανένας μιὰ γνώμη σημαίνει πὼς κάμει κριτική.

Νὰ ἓνα θέμα γιὰ νὰ συζητήσωμε. Ὅφειλομε καὶ μποροῦμε νὰ παραδεχθοῦμε πὼς ὅταν ἑκατὸ ἢ χίλιοι θεατὲς χειροκροτοῦν—ἄς στοχαστοῦμε—ἓνα ἔργο θεατρικόν, τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει κάποια ἀξία κι ὅταν τὸ σφυρίζουν πὼς δὲν ἀξίζει τίποτε ;

Μᾶς φαίνεται, λογικῶς, πὼς στὴν κρίση τοῦ κοινού δὲν μποροῦμε νὰ ἀποδώσωμε τὴν ἔννοια τοῦ καλλιτεχνικοῦ ὄρισμοῦ. Εἶναι ἡ πεποιθήσή μας. Καὶ ἡ σπουδαιότερη αἰτία τῆς πεποιδήσεώς μας αὐτῆς βρίσκεται στὸ γεγονός πὼς ἡ κάθε κριτικὴ εἶναι μιὰ ἔκφραση ἀτομική, καὶ πὼς τὸ κοινὸ ἐνὸς θεάτρου ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἑκατὸ ἢ χίλια πρόσωπα δὲν μπορεῖ νὰ ἐξωτερικεύσει τὸν ἐνθουσιασμό ἢ τὴν δυσἀρέσκειά του παρὰ μὲ τρόπο ὁμαδικό.

Ὅστε μιὰ κρίση ὁμαδικὴ γεννημένη ἀπὸ ὅλα τὰ ἀποτέλεσμα μιᾶς διανοητικῆς ἐνέργειας, δὲν μπορεῖ νὰ βγεῖ ἀπὸ τὶς συγκρίσεις, μήτε πάνω στὴ βάση ἀρχῶν, μήτε ἀπὸ προσωπικὲς γνώμες.

Στὰ χειροκροτήματα καὶ στὰ σφυρίγματα τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ὑπάρχει. Δὲν ἐκφράζουν ἄλλωστε παρὰ μιὰ ψυχικὴ κατάσταση.

Ἐξακολουθώντας τὴν ἔρευνά μας ὀφείλομε πρῶτα νὰ ἐξετάσωμε τὶς συγκινήσεις πὸν αἰσθάνεται τὸ κοινό, καὶ δεδομένου πὼς αὐτὸ ἀπαρτίζεται ἀπὸ μορφωμένους καὶ ἀμαθεῖς, πὸν συχνὰ συμφωνοῦν στὴν ἐπιδοκιμασία ἢ τὴν ἀποδοκιμασία τους, πρέπει νὰ συμπεράνωμε πὼς ὑπάρχει μιὰ στιγμή πὸν ὅλος ὁ κόσμος συμφωνεῖ.

Καὶ καταλαβαίνομε μ' αὐτὸ πὼς δυὸ εἶναι ἡ συγκινήσεις πὸν διοικοῦν τὸ πλῆθος: ἡ μιὰ εἶναι ἀνθρώπινη, ἡ ἄλλη καλλιτεχνική.

Σὰν ἄνθρωποι ὅλοι μποροῦν νὰ συγκινηθοῦν, αὐτοὶ πὸν ἔχουν μόρφωση κι αὐτοὶ πὸν δὲν ἔχουν.

Κάθε καρδιὰ μπορεῖ νὰ συγκινηθεῖ μπροστὰ σὲ ὠρισμένα θεάματα, ἀφοῦ γιὰ πολλοὺς λόγους, μες στοὺς ὁποίους εἶναι καὶ ἡ ἀνατροφή, οἱ ἄνθρωποι δοκιμάζουν τὰ ἴδια συναισθήματα.

Βλέποντας μιὰ ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ νὰ ὑποφέρει με ἐνταση πρέπει νὰναι κανένας πολὺ σκληρὸς γιὰ νὰ μὴ τὴν συμπονέσει.

Ὅστε μεταφέροντας τὸ θέμα τὸ τόσο συγκινητικὸ ἀπ' τὴ ζωὴ στὴ σκηνή, μες στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς πραγματικότητος, ἡ ἴδια ψυχικὴ κατάσταση θὰ βρεθεῖ στοὺς θεατὲς πὸν εἶτε στὸ δρόμο εἶτε σὲ μιὰ πολυθρόνα τῆς πλατείας, διατηροῦν ἀμετάβλητὴ τὴν ἀνθρώπινη προσωπικότητά τους.

Όταν αισθανόμαστε τους εαυτούς μας μελαγχολικούς στην τρίτη πράξη της Κυρίας με τας Καμελίας νοιώθουμε να υποφέρουμε γιατί μιὰ γυναίκα πάνω στη σκηνή προφανώς υποφέρει, μὰ επίσης νοιώθουμε πώς ἡ ἴδια πράξη ἔχει γραφτεῖ με τρόπο ἥκιστα καλλιτεχνικὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἕνα λογοτεχνικὸ ἀριστούργημα.

Κι ὅμως χειροκροτοῦν καὶ ἐνθουσιάζονται.

Ὡστόσο ἕνα ἄλλο βράδυ πού παίζουν μιὰ σκηνὴ ἀπ' τὸν Σαίξπηρ, πού ἡ γοητευτικὴ ὁμορφιά της καθιστᾷ εὐτυχεῖς τοὺς μνημένους στὰ ὠραῖα μυστικά της τέχνης, θὰ παραμείνει ἀπαρατήρητη καὶ ἴσως θάναι κουραστικὴ γιὰ μερικοὺς.

Δὲν εἶναι ἄλλωστε δυνατὸ ἡ οὐσιαστικὴ ἀξία ἐνὸς ἔργου φιλολογικῶς νὰ νοηθεῖ ἀπὸ ἄτομα μὲ ξεχωριστὲς ἀντιλήψεις, μὲ νοητικότητες ἀπέχουσες ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη καὶ ἀισθαντικότητες διαφορετικές.

Δὲν εἶναι δυνατὸ γιὰ τὸ σέ τέτοια περίπτωση τὸ ἴδιο αὐτὸ ἔργο πιά δὲν θάχε μιὰ μόνη ἀποψη ὁμορφιάς καὶ δύναμης.

Λίγοι εἶναι λοιπὸν οἱ μνημένοι πού προπαρασκευασμένοι ἀπὸ μελέτη μποροῦν νὰ βροῦν τὸ διανοητικὸ θησαυρὸ στὴν κάθε ἐκδήλωση τῆς τέχνης. Καὶ πολλοὶ εἶναι κεῖνοι πού καταλαβαίνουν ἀπ' αὐτὴ κοινότερα νοήματα.

Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνωμε πὼς ἕνα δράμα μπορεῖ νὰ ἀρέσει ἢ νὰ μὴ ἀρέσει, ἀλλὰ τὸ κοινὸ δὲν μπορεῖ νὰ φωνάζει πὼς τὸ ἴδιο αὐτὸ δράμα εἶναι ὠραῖο ἢ ὄχι.

Ἡ συγκίνησις μπορεῖ νὰ μὴ ἀναλύεται ἀλλ' ἢ ἀρετὲς καὶ τὰ ἐλαττώματα ἔχουν ἀνάγκη συζητήσεως, καὶ μέσα σὲ ἑκατὸ θεατὲς θὰ βροθοῦν δέκα ἱκανοὶ νὰ ἀποδείξουν μὲ ἐπιχειρήματα πὼς ἕνα ἔργο τοῦ Πιραντέλλο εἶναι ἐξάισιο;

Ἄς ἔχομε λοιπὸν ὑπ' ὄψη μας πὼς στὸ θέατρο ὑπάρχει ἡ ἀνθρώπινη συγκίνησις καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ, καὶ πὼς τὴν δεύτερη δὲν εἶναι ὅλοι πού τὴ νοιώθουν: γιὰ τὸ προπάντα εἶναι ἐγκραφικὴ.

ATANASIO CATRARO

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ: ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ὁ Ἄλεξανδρινὸς ποιητὴς Κ. Ν. Κωνσταντινίδης ἀπὸ πρόπερσι μᾶς θυμᾶται καὶ μᾶς πετᾷ κάθε τόσο καὶ κάτι. Μετὰ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Ἡλιόκαλης», πρόπερσι τύπωσε καὶ ἐκυκλοφόρησε τὸν ποιητικὸ τόμο «Βάλσαμα», μιὰ συλλογὴ καλῆ ποιημάτων· πέρσι ἔδωσε στὸ Ἀθηναϊκὸ θέατρο δυὸ τοῦ ἔργα μὲ τάσεις· καὶ φέτος μᾶς ἔστειλε μιὰ κριτικὴ του, πού διάβασε καὶ τύπωσε στὴν Ἀλεξάνδρεια μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐφορτῆς γιὰ τὸν Κωστῆ Παλαμᾶ. Τὸ νέο αὐτὸ βιβλίον ἔχει γραφεῖ μὲ πίστη καὶ θρησκευτικὴ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια. Εἶναι ἕνα προπαγανδιστικὸ, ἀσφαλῶς, βιβλίον γιὰ νὰ ὑψώσῃ τὸν «ποιητὴ του». Ὅμως, ἄσχετα γιὰ τὸ σκοπὸ πού ἐγράφη, ὀφείλομε νὰ ὁμολογήσωμε, εἶναι ἕνα ἐξαιρετικὸ καὶ μὲ ὄρεξη γραμμένο κριτικὸ δοκίμιον. Ὁ φανατισμὸς κατορθώνει πολλά. Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν κ. Κωνσταντινίδην: τὸν ἐνέπνευσε στὸ γράψιμον τοῦ ὠραίου αὐτοῦ βιβλιαρίου, μέσα στὸ ὁποῖο ὁ ὕμνος γιὰ ἕνα πρόσωπο ἐκστᾶ ἐξεζητημένως, δημιουργῶντας κόσμους καὶ ἀτμόσφαιρα. Παρ' ὅλον ὅτι ἀναγνωρίζομε τὸ βιβλίον ὡς καλογραμμένο καὶ προσεχτικὰ ταχτοποιημένον σὲ σκέψεις καὶ κρίσεις, πού αὐτὸ τιμᾷ βέβαια τὸν συγγραφέα, ἔμεις διαφωνοῦμε—ὅπως εἶπαμε καὶ ἄλλοτε ὅταν μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία καὶ ἡ σχετικὴ περιστάσις— ριζικώτατα, πρὸς ὅλον σχεδὸν τὸ βιβλίον, καὶ συγκεκριμένα σ' αὐτὰ τὰ σημεία:

Στὴν σελίδα 9 ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

«Εὐσυνείδητος (ὁ Παλαμᾶς δηλαδὴ) πρόθυμος νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὅποιαν ἀξία καθενός, καὶ ἂν αὐτὸς ἔτυχε κάποτε νὰ τὸν πικράνῃ, μ' αὐστηρὸς ἀπέναντι ἐκείνων πού χωρὶς νᾶχουν κανένα φιλολογικὸ τίτλον βγαίνουν, νομίζοντας πὼς θὰ ἐπιδειχτοῦν γιὰ νὰ ἐπικρίνουν ἢ νὰ κολα-

κέφουν». Όλοι μας ξέρουμε ποιός παρουσίασε στα νεοελληνικά γραμμάτια ανθρώπους μηδεμίαν σχέσηιν έχοντας με την Τέχνην και πώς δεν υπάρχει ποιητής ή ποιητάκος για τον όποιον να μην έγραψε ο Παλαμάς ένα άρθρο χωρίς να το αξίζει, ή να τον παρουσιάση επίσημα πάλι με άρθρο ή με πρόλογο ζημιώνοντας έτσι και την Τέχνη και τους άλλους καλούς ποιητάς και τον εαυτό του, γιατί το αναγνωστικό κοινό δεν θα κοροϊδέψη τον ποιητάκο παρά εκείνον που τον παρουσίασε (όρα τὰ «Κυπαρίσσια» τῆς Νίνας Ναούμ) και ακόμη εκείνους τους καλούς ποιητάς τους οποίους καταδέχεται (!) να προλογίζει (όρα Μυρτιώτισσα). Μ' αυτόν τον τρόπο κανέναν από αυτούς δεν επικράνε, παρά μόνον εκείνους που τους διαβάζουν, και εκείνους που θα λυπηθούν για την κατάντια τῆς δύστιχης Τέχνης μας. Δεν υπάρχει έξ' άλλου λογοτεχνικό περιοδικό ή βιβλίο νέων ή και νεωτάτων ακόμα που να μην έχει συνεργασία του, για να γράψουν οι νέοι αυτοί ευφύμως ή ευκαιρίας τυχούσης να στήσουν τον πόλεμο εναντίον των αντιθέτων του. Όσο για τὸ ὅτι είναι έτοιμος να αναγνωρίση την «ὄποιαν ἀξίαν καθενός» αὐτὸ πειὰ εἶναι τὸ ξεωφρενικότερο. Έχομε παράδειγμα τοῦ ἀντιθέτου στο ζήτημα Καβάφη που δημιουργήθηκε πρὸ ἐτῶν: *

Όλοι έγραψαν ή ὑπὲρ (οἱ περισσότεροι) ή κατὰ και μόνον εκείνος δεν κατεδέχθη να πῆ ἔστω και σὲ δυὸ λέξεις την γνώμη του ἀπὸ φόβο μήπως τὸν ἐπαινέση. Φαίνεται πὼς εκείνοι για τους οποίους δεν γράφει δεν είναι τίποτα, ἐνῶ εκείνοι για τους οποίους γράφει είναι ἀναμφισβητήτως «maîtres» και πέρουν ἀμέσως δίπλωμα ποιητικῆς... ἀδείας!

Παρακάτω ὁ κ. Κωνσταντινίδης μᾶς λέγει: «...πολὸ σπάνια μιλεῖ για τὸν εαυτό του». Κι' αὐτὸ δεν εἶναι ἀληθινό. Ἄν φυλλομετρήσωμε προσεχτικὰ ὅσα δημοσιεύματα σκόρπισε σὲ ἐπιφυλλίδες ή ἄρθρα στὸν περιοδικὸ και καθημερινὸ τύπο θὰ δοῦμε παντοῦ να ὑψώνεται ὁ ἄλλος ἐγωϊσμός, τὸ καταστρεπτικὸ μικρόβιο τοῦ «ἐγὼ... ἐγὼ...» που ἄλλοτε, παλαιότερα, εἶχε και ὁ κ. Ξενόπουλος. Ἄν θέλετε κυττάξετε ἓνα ἄρθρο του που μπῆκε στὸν «Ἐλεύθερο Λόγο» πρὸ καιροῦ με τὸν τίτλο «Ronsard».

Και πειὸ κάτω στὴ σελίδα 27 που πρόκειται για τὰ

«μεταπολεμικά» που δεν ἀκολούθησε ρεύματα: ὁ Παλαμάς δεν παρεσύρθη ἀπὸ τὰ ρεύματα αὐτά. Οἰκειοθελῶς ἐσημείωσε σταθμούς σ' ὅλες αὐτὲς τὲς ἐποχὲς και ἐκδηλώσεις: ὑπῆρξε και Τρικουπικὸς στὴν ποίησί του, και Βενιζελικὸς, και για τὸν Βασιλέα έγραψε, και ὑπὲρ και κατὰ τοῦ κουμμουνισμοῦ, και ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, και ἄλλα.

Ἐπαναλαμβάνομε και πάλι ὄχι για να ἀναφέρωμε τὸ τί γράφει ὁ συγγραφεὺς στο μικρὸ του αὐτὸ δοκίμιο ἄλλα για να ἐκφράσωμε με εἰλικρίνεια τὴ γνώμη μας:

Δὲν καταλαβαίνομε τὸν Παλαμᾶ.

Ὅριστε σεῖς λεπτομερῶς και ἀναλυτικὰ να μᾶς τὸν ἐξονυχίσετε, να μᾶς τὸν διυλίσετε να τὸν καταλάβωμε και τότε θὰ σᾶς εὐγνωμοῦμε. Ὅχι ὅμως, πρὸς Θεοῦ, με ἀόριστα κοσμητικὰ ἐπίθετα, οὔτε με φράσεις θορυβώδεις και κενές. Μὲ λέξεις που νᾶχουν σημασία, βαρῦτητα, βάθος, εἰλικρίνεια: με λέξεις που να λένε κάτι.

«Ὁ Παλαμάς», γράφει παρακάτω ὁ κ. Κωνσταντινίδης, «ἀπευθύνεται κυρίως σὲ μορφωμένο και αἰσταντικὸ κοινό.» Ὡστε μόνο στὸν κύκλο τῶν διανοουμένων; Μὰ τότε πὼς μεχοι χιτὲς ἐλέγατε και ἐπροσβεύατε ὅτι ή περιφανῆς νίκη του, εἶναι ὅτι ἀπευθύνεται στο λαό, που τὸν ἐννοεῖ και τὸν ξέρει; Και κάτι ἄλλο που ἀναφέρετε—τὰ πέρνω σκορπιστὰ και ὄχι με τὴ σειρά των—στο κριτικὸ αὐτὸ δοκίμιο: Λέτε πὼς ή κριτικὲς και ή μελέτες τοῦ Παλαμᾶ εἶναι διδασκαλία ἀνώτερη που διαφεύγει τῶν μοχθηρῶν κτλ. τὴν προσοχή. Κ' ἐδῶ ἔχω ν' ἀντιτάξω τὴν ἄρνησί μου. Τί εἶδος διδασκαλία εἶναι τὸ να ἀναφέρει κανεῖς κομμάτια ἀπὸ ἔργα παλαιότερων ξένων συγγραφέων; Αὐτὸ σημαίνει ἀπλῶς πολυμάθεια. Ὅσο για τους μοχθηρούς, σᾶς πληροφοροῦ, και θελήσετε να τὸ πιστεύσετε, αὐτοὶ δεν ὑπάρχουν. Γιατι ὄλοι ἀγαποῦν (τὸν Παλαμᾶ) και τοῦ ἀναγνωρίζουν κάποιαν ἀξία, ὄχι ὅμως ἐκείνην που θέλουν να τοῦ δώσουν οἱ ἀτομικοὶ φίλοι του και θαυμασταί του, οἱ «κλακέρ» του να ποῦμε.

Ἐμεῖς θὰ προτιμούσαμε τὸν Παλαμᾶ και θὰ τὸν θέλαμε να μην εἶναι οἷος σήμερα μᾶς παρουσιάζεται και μᾶς ἐπιβάλλεται παρὰ τὴν δύναμί του. Γιατι βεβαίως κανεῖς δεν θὰ μπορέση να παραγνωρίση τὴν ἀξία του, και ν' ἀνταλάξη τὴ θέσι του μ' ἄλλον που δὲ θὰ μπορῆ να σταθῆ

ἐκεῖ. Καὶ ποιὸς δὲ θὰ ἤθελε νὰ τιμήσῃ μὲ τὸνομά του τὰ Νεοελληνικὰ γράμματα εἰς τὸ ἔξωτερικό, ἂν ἄλλος δὲν θὰ ἦταν σὲ θέσι νὰ τὸ κάμῃ ἀπὸ τοὺς ποιητὰς μας; Ἀλλὰ ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ τιμὴ; Ἡ μήπως τὸν ὀνομάζετε καὶ σεῖς «ψηλότερη κορυφὴ ὄχι μόνο τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς Ποιήσεως μὰ καὶ μιὰ ἀπ' τὰς ψηλότερας τῆς παγκοσμίας» ἀρνούμενος ἢ μεταφράζοντας, ἢ καλύτερα ἀπηχώντας τὴν γνώμη ξένων ἐλληνιστῶν; Ὅμως τί περιμένετε νὰ σὰς ποῦν οἱ ξένοι; Αὐτοὶ γιὰ νὰ γίνουν ὀνομαστοὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ σεβαστοὶ ἀναφέρουν καὶ γράφουν πῶς ὅλοι μας εἴμαστε Ὅμηροι, ἀπὸ τὸν Βασίλη τὸν Μεσολογγίτη ὡς τὸν... Ματσούκα. Πόσο πλανώμεθα ὅταν θέλομε ὑποστηρίζοντας κάποια προσπάθειά μας καὶ κάποια ἰδέα μας νὰ κρίνωμε κάποιαν ἄλλην μοσὴν μας.

Τὸ φύλλο τὸ εἰδικὸ τῆς «Νέας Ζωῆς» βγήκε μὲ τέτοιες προπαγανδιστικὰς τάσεις μονόπλευρης ὑποστήριξης: ἐκεῖ μέσα δὲ μπῆκαν γνώμες παρὰ ἐπαινετικὰς, λιβανωτοὶ, καὶ ὕμνοι. Θέλουν κανένα ποράδειγμα; Νὰ δυὸ πρόχειρα: α' στὴν κριτικὴ τῆς Μυρτιώτισσας παρελήφθησαν στίχοι τοῦ Καβάφη. Τὸ δεύτερο εἶναι κάπως σκληρό: δὲν ἐδημοσιεύθη κριτικὴ πὸν ἐζητήθη ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ φύλλο, μὲ τὴν δικαιολογίαν πῶς ἔφθασε ἀργά, ἐνῶ ἔφθασε ἀπ' τὰς πρώτας, καὶ ἐνῶ ἄλλες — ἐπιβεβαιωμένον αὐτὸ — ἔφθασαν μῆνα κατόπιν, καὶ ἐνῶ τὸ τεῦχος ἐκυκλοφόρησε ὅ μῆνας μετὰ. Τὸ γιὰτὶ δὲν ἐδημοσιεύθη μολονότι ἐζητήθη, ἢ κριτικὴ αὐτὴ, ἄγνωστον. Δὲν περιεῖχε πολὺ κακὰ πράγματα: μιὰ γνώμη μόνον, ἔτσι διατυπωμένη:

«Μέσα σ' ἓνα σημεῖωμα ὠρισμένων γραμμῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ κριθῇ ἓνας ἐργάτης τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων, μιὰ ἀρκετὰ γνωστὴ φυσιογνωμία, σὰν τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ. Ὁ στενὸς χῶρος πὸν διατίθεται στὴν ἔρευνα τῆς «Νέας Ζωῆς» — ἢ ὁποῖα ἀκολούθησε τὸ σύστημα τῆς «Νέας Τέχνης» καὶ τῆς 30ετηρίδος τοῦ Ξενοπούλου — δὲν εἶναι βέβαια ἀρκετὸς γιὰ νὰ κριθῇ λεπτομερῶς καὶ μὲ ἀκρίβεια ὁ Παλαμᾶς καὶ νὰ καταδειχθῇ γιὰτὶ ἀκριβῶς εἶναι καὶ δὲν εἶναι μεγάλος ποιητής.

Ὁ Παλαμᾶς, κατὰ τὴν ἀντίληψί μου εἶναι ποιητής. Μὰ δυστυχῶς αὐτὸ τὸ μαρτυροῦν μόνον ὀλίγοι στίχοι του, καὶ αὐτοὺς σκόρπισε σὲ κάποια του βιβλία. Οἱ στίχοι αὐτοί, ἔχουν μιὰ καλὴ φιλοσοφικὴ διάθεσι, εἶναι ἀρμονικοὶ καὶ κυλοῦν ρυθμικὰ στὸ διάβασμά των. Μὰ δυστυχῶς εἶναι

ὀλίγοι. Τοὺς βρίσκομε ἂν φυλλομετρήσωμε τὸν «Τάφος», τὸν «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου», καὶ ἄλλοῦ. Ἔχω τὴν ἐντύπωσι πῶς ὠφέλησε πολὺ τὸν Παλαμᾶ τὸ νὰ ἐπιδοθῇ καὶ νὰ καταγίνη μὲ ὅλα γενικῶς τὰ εἶδη τοῦ λόγου. Ἐκείνο ὅμως πὸν ἐπέτυχε περισσότερο εἶναι ὁ ἐλεύθερος στίχος (ἐδῶ μιμήθηκε τρομερὰ τὸν Οὐίτμαν, τὸν ὁποῖον διακρίνει ὁ παλμὸς ὁ γεμάτος ἀπὸ ζωῆ). Εἰς τοὺς νέους ὁ Παλαμᾶς ἔδωσε ἓνα εἶδος μορφῆς καὶ κατευθύνσεως παρουσιάζοντας διαφορῶς — οἱ περισσότεροι ὅμως χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἀξία — καὶ ἐπιβάλλοντάς τους μὲ ἄρθρα στὸν τύπο καὶ μὲ προλογικὰ σημεῖωματα.

Μὰ τοὺς σοβαρώτερους ἀπ' αὐτοὺς δὲν τοὺς συγκινεῖ ἢ ποιήσις του. Θὰ ἦταν ἄλλος ὁ Παλαμᾶς, ἂν δὲν ἐτύπωνε κάθε τόσο προλόγους, ἄρθρα καὶ στίχους. Μιὰ καλὴ συλλογὴ, ἐκλογὴ ἀπ' ὅλο τὸ ἔργο του, θὰ ἦταν «κάτι».

Ὡς ποιητῆς δὲν μᾶς ἔδωκε καὶ πολλὰ πράγματα, ἐνῶ μποροῦσε πολὺ καλὰ νὰ μᾶς δώσῃ.

Ὡς κριτικὸς ἔβλαψε ἀναμφιβόλως τὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία παρουσιάζοντας νέους πὸν δὲν ἔκαμαν στὴ ζωὴ τους τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ὑβρίζουν τὴν Τέχνην, ὀχυρωμένοι πίσω ἀπὸ τὶς κρίσεις του.

Ὡς θεατρικὸς συγγραφεὺς, ἔδωκε ἓνα καλὸ δρᾶμα. Ὡς διηγηματογράφος, ἐλάχιστα ὠφέλησε τὸ ἐλληνικὸ πεζογράφημα.

Ὁφείλομε βέβαια στὸ πρόσωπό του ἓναν κάποιο σεβασμὸ γιὰτὶ εἰργάσθη κατὰ δύναμιν γιὰ τὴν ἀναγέννησι τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω: Ἡ κριτικὴ τοῦ κ. Κωνσταντινίδου ἔχει τὰ ἐλαττώματα τοῦ φανατισμοῦ, καὶ τὰ προτερήματα μιᾶς καλῆς προσπαθείας καὶ ἐμπνεύσεως. Πιστεύω μ' ὅλα αὐτὰ τὰ παραπάνω ὁ κ. Κωνσταντινίδης νὰ μὴ θυμώσῃ καὶ νὰ μείνῃ καὶ πάλι φίλος, ἐκτὸς πᾶν ἂν ἔχη δεδομένα γιὰ νὰ μὲ διαφεύσῃ καὶ ἀντιροήσεις, ὅποτε εἶμαι πρόθυμος νὰ ἐπανέλθω μὲ ἄλλα ἐπιχειρήματα καὶ κρίσεις τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρω ἐδῶ γιὰτὶ δὲν ἔχω σκοπὸ, καταχρῶμενος τῆς καλωσύνης τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τῶν φιλειργηνικῶν του αἰσθημάτων, ν' ἀνοίξω πολεμικὴ μ' ἓνα καλὸ φίλο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μιὰ θάλασσα μᾶς χωρίζει καὶ μιὰ διαφορὰ — μεγάλη — ἀντιλήψω. Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΓΓΑΝΟΣ

Ἀθήνα 28 Σεπτ. 1926.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο κ. Κωστής Παλαμᾶς μιλώντας για τὴ φιλολογικὴ μας κατάστασι σ' ἓνα Καϊρινὸ μικροβιβλιοπώλη ποῦταν περρασιτικὸς ταξειδιώτης ἀπ' τὴν Ἀθήνα, ἐτόλμησε νὰ εἰρωνευθεῖ μὲ ἀρκετὴ δόση κακεντρέχειας τὸν Καβάφη, ποῦ ἀποτελεῖ σήμερα τὴν ἀναμφισβήτητη κορυφὴ τῆς Νεοελληνικῆς Ποίησης.

Ἄν καὶ γνωρίζομε πολὺ καλὰ τοὺς λόγους ποὺ ἔκαμαν τὸν κ. Κωστὴ Παλαμᾶ νὰ προβεῖ σὲ μιὰ τέτοια πράξι, ὡστόσο δὲν φανταζόμαστε ποτὲ πὼς θὰ ἐκδηλωνότανε μὲ τόση ἐλαφρότητα.

Ἡ στάσι τοῦ κ. Κωστὴ Παλαμᾶ εἶναι ἀπρεπη, καὶ στρέφεται ὀλοκληρωτικὰ ἐναντίον του.

Γι' αὐτὸ ἀρκοῦμεθα νὰ ἐκφράσωμε τὴ βαθειὰ μας λύπη γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ κ. Κωστὴ Παλαμᾶ, ποῦ στὸ πολὺτομο ἔργο του, βρίσκομε κάποια ἀξία—ἔστω καὶ ὄχιμεγάλη.

Κι ἄθελα μᾶς ἔρχεται τούτη τὴ στιγμὴ στὴ μνήμη μας τὸ ὅτι φέρεται νάπε ὁ μακαρίτης Στέφανος Μαρτζώκης στὸν Φῶτο Γιοφυλλῆ (κύτταξε Καλλιτεχνικὴ καὶ Φιλολογικὴ Ζωή, 15 Μαρίου 1925, ἀρ. 3).

Γιὰ νὰ δώσωμε μιὰ ἰδέα τῆς ἐντύπωσης ποῦ προξένησε ἡ συνέντευξι τοῦ κ. Κωστὴ Παλαμᾶ μὲ τὸν μικροβιβλιοπώλη, παραθέτομε τὶς ἐξῆς γνώμες τοῦ τύπου καὶ διαφόρων λογοτεχνῶν.

Ὁ «Ταχυδρόμος» (18 Ὀκτωβρίου 1926) γράφει: ὁ Παλαμᾶς «... εἶτε δίδων δημοσίᾳ, ἐν δημοσιογραφικῇ συνεντεύξει τὴν γνώμην του περὶ τοῦ ποιητικοῦ ἔργου ἐν τῶν ἐπιφανεστέρων διανοουμένων τῆς ἑλληνικῆς Ἀλεξανδρείας, εἶτε κρίνων ἐν ἰδιαιτέρῳ μελέτῃ τὸν Καβάφη ὡς ποιητὴν, δὲν θὰ ἐξεφράζετο τόσον ἀπολύτως καί, ἄς προσθέσωμεν, τόσον ἀδίκως. Διότι, ἐπὶ τέλους, περὶ τοῦ Καβάφη δὲν ὠμίλησαν εὐμενῶς καὶ ἐνθουσιωδῶς ἀκόμη μόνον οἱ ἐν Αἰγύπτῳ φίλοι του καὶ ἐκτιμηταί του, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ποιητῶν καὶ λογοτεχνῶν».

Σ' ἓνα δημοσίευσμά του στὸν «Ταχυδρόμο» (19 Ὀκτω-

βρίου 1926) ὁ κ. Α. Λεοντῆς γράφει:

«Σ' ἐκείνους ποὺ ἐνδιαφέρονται πραγματικὰ γιὰ τὴ πρόοδο δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ γεννήσῃ μελαγχολίαν, ἢ νοσητροπία μας σὲ ὠρισμένα ζητήματα. Ἡ κατάρρευσις τῆς ἀξίας τοῦ συναγωνιστοῦ μας, ἢ καταράκωσις τῆς ἐργασίας του, καὶ ἡ γελοιοποίησις τῆς, εἶνε, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, ὁ μόνος τρόπος τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἀτόμου μας. Ἄν ἐπρόκειτο μονάχα γιὰ τὸν κόσμον ποῦ δὲν κατέχει ἀκόμη τὰ ἀπαραίτητα ἐκπολιτιστικὰ ἐφόδια μιᾶς εὐρυτέρας ἀντιλήψεως θὰ ἐδικαιολογοῦντο πλήρως αἱ πρωτόγονες προθέσεις μας.

Δυστυχῶς καὶ παραδόξως τὸ φαινόμενον αὐτὸ, ἐκδηλώνεται ἐντονότερα στοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀξιοῦμεν νὰ δίνουν, ἐκπολιτιστικὰς κατευθύνσεις στὸ ἑλληνικὸ σύνολον, στοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ τῆς σκέψεως καὶ τῶν γραμμάτων.

Διαπιστώνεται στὰ γεγονότα αὐτὰ καθαρά, ὅτι τὰ ἐλατήρια ποῦ ἐξωθοῦν στὴν ἀποφθεγματικὴ διατύπωση κρίσεων ἐπὶ ἔργων ἀναμφισβητήτου ἀξίας καὶ προϊόντων μακροχρονίου σοβαρᾶς καὶ παντοειδοῦς μελέτης, εἶνε κατώτερα, αἱ δὲ κρίσεις ποῦ ἐκφέρονται περιέχουν μεγάλην δόσιν ἐπιπολαιότητος, ἂν ὄχι τίποτε περισσότερον.

Ὁ κ. Χριστοφίδης, τοῦ ὁποίου ἄλλως τε δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ διαμφισβητήσω τὴν καλὴν πίστιν—ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, ὅτι ἐξεπόρθησε τὴν γνώμην τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸν Καβάφη, ὅτι τὸν ἐξηνάγκασε δηλαδὴ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν του. Παρὰ τὴν ὁμολογίαν του ὅμως αὐτὴν ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐνὸς Παλαμᾶ, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται, ἔστω καὶ ἐκβιαζόμενος, ἓνα Καβάφη, ὡς μὴ ποιητὴν, καὶ τὸ ἔργον του «ὡς σημειώματα, ποῦ μοιάζουν μὲ ρεπορτάζ ἀπὸ τοὺς αἰῶνες» ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἐκπληξιν ποῦ προκαλοῦντὰ λόγια του νὰ ἐκφρασθῇ ἡ λύπη ποῦ αἰσθάνεται ὁ καθένας μας γιὰ τὴν ἀπροκάλυπτην καὶ ἀνεπιφύλακτην διατύπωση τῆς γνώμης του, πολὺ δὲ περισσότερον ἐπειδὴ πρόκειται περὶ συναδέλφου.

Ὁ Καβάφης ἔχει πολλοὺς φίλους, ἔχει πολλοὺς θαυμαστάς, ὄχι τυχαίους καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ μεταξὺ τῶν

ξένων, ποῦ σέβονται καὶ ἐκτιμοῦν τὸ ἔργον του, γιὰ τὴν πρωτοτυπία του, γιὰ τὶς συμπυκνωμένες του ἔννοιες, γιὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν συγκίνησιν ποῦ δίνει, γιὰ τὴν ἱστορικὴν του ἀξίαν, καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα. Θὰ ἐπεβάλλετο, λοιπόν, ἂν ὄχι τίποτε ἄλλο, τουλάχιστον ἐπιφύλαξις στὴν διατύπωσιν γνώμης τόσοις κύριος, γιὰ πολὺν κόσμον. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συμφωνήσουν μαζί μου καὶ ἄλλοι πολλοί, καὶ ὅτι, ἂν μιὰ ἐφημερὶς ἤνοιγε στήλην ἐρεῦνης γιὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου τοῦ Καβάφη, οἱ δογματίζοντες θὰ διεπίστωναν, ὅσον ὑψηλά καὶ ἂν στέκουν, ὅτι ὑπάρχουν πολλοί, καὶ ἐπαναλαμβάνω, ὄχι τυχαῖοι, ποῦ δὲν συμφωνοῦν μαζί τους.

..... Γι' αὐτὸ ἔχομεν καθήκον ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, νὰ ἐγείρωμεν φωνὴν διαμαρτυρίας σὲ κάθε ἀπόπειραν μειώσεως τῆς ἀξίας τοῦ φιλολογικοῦ αἵματος μας».

Ὁ κ. Ν. Γρηγάλης σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν «Ταχυδρόμο» (20 Ὀκτωβρίου 1926) κάμει ἓνα ἔξυπνο καλαμποῦρι:

«... Ἀπὸ τὰ ὅσα λέγονται ἐκεῖ μέσα, ἓνα καὶ μόνον συμπέρασμα βγαίνει: Ὅτι αἱ σκέψεις τῶν δύο συνομιλητῶν συννητήθησαν εἰς τὸ ἐξῆς ἀξιολόγου σημεῖον: ὅτι, ὁ μὲν Λουκάς, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συνεντεύξεως, προσεπάθει νὰ «ἐκπορθήσῃ» τὴν γνώμην τοῦ Παλαμᾶ περὶ Καβάφη, ὁ δὲ Παλαμᾶς νὰ «ἐκπορτίσῃ» τὸν Λουκᾶν».

Ἀπ' τὴν ἐφημερίδα «Ἐφημερὶς» (18 Ὀκτωβρίου 1926):

«... Ἐλυπήθημεν διότι παριστάνεται ποιητῆς ὁμιλῶν οὕτω περὶ ποιητοῦ, εἰς καταφανῆ προσπάθειαν μειώσεως τοῦ δευτέρου..... Καὶ φανταζόμεθα ὅτι ὁ Παλαμᾶς θὰ θλιβῆ βαθύτατα διότι μὲ τόσῃ ἀπολυτότητα ἠρμηνεύθη ἡ σκέψις του..... Διότι ὁ Καβάφης παρὰ πᾶσαν ἐπιφύλαξιν, εἶνε ποιητῆς..... εἶνε ποιητῆς ὑπὸ τὴν αὐστηροτέραν τῆς λέξεως σημασίαν.....»

Σ' ἓνα δημοσίευσμά της, στὸ ἐβδομαδιαῖο περιοδικὸ «Ἴσις» (23 Ὀκτωβρίου 1926), ἡ Κα Ρίκα Σεγκοπούλου γράφει:

«... ὁ Παλαμᾶς δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ μίλησε ἔτσι γιὰ τὸν Καβάφη. Εἶνε ἀφάνταστο ἓνας λογοτέχνης τόσο ἀξίας ποῦ σέβεται τὸν ἑαυτό του νὰ μίλησε σὲ τέτοιο τόνο γιὰ ἓνα μεγάλο ποιητῆ. Ἀλλοιῶς ὁ Παλαμᾶς, τὸν ὁποῖο δίκαια ἐκτιμοῦμε, ὑποβιβάζεται στὴ συνείδησί μας. Ὁ Παλαμᾶς

ἔξρει καλὰ ὅτι ὁ Καβάφης εἶνε μεγάλος, καὶ προκειμένου κανεὶς νὰ δώσει γνώμη γιὰ ἓνα μεγάλο, ἂν ὁ ἴδιος δὲν θέλει νὰ τὸν παραδεχθῆ, σιωπᾷ. Καὶ ὁ Παλαμᾶς θὰ ἐσιώπησε.

Δὲν φανταζόμεστε ὅτι «ἰκέτευε μὲ τὰ μάτια» τὸν κ. Χριστοφίδη νὰ μὴν ἐπιμένῃ ὅτι ἐχειρονόμησε «παρακλητικά» ν' ἀλλαχθῆ ἢ ὁμιλίᾳ: ὅτι «ἐμούδιασε» (!) ὅτι ἔκαμε «ὄκνὸ κίνημα» (δηλαδή;): ὅτι «στάθηκε ὄρθιος γιὰ νὰ θέσῃ τέρατα στὴ συνάντησι».

Εἴμαστε τῆς γνώμης ὅτι ὁ Παλαμᾶς θὰ εἶχε τὸ σθένος νὰ δηλώσῃ σταθερὰ πὼς δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ ἢ κουνέτα καὶ ἀποτελεσματικὰ νὰ τὴν σταματήσῃ...»

Ἀπ' τὴν ἐφημερίδα «Κλειώ», Καίρου, (20 Ὀκτωβρίου 1926):

«... ὁ κ. Παλαμᾶς εἶπεν ὅτι ὁ κ. Καβάφης δὲν κάμνει ποιήματα, ἀλλὰ μᾶλλον «ρεπορτάζ», καὶ ὅτι μερικὰ ἀπὸ τὰ γραφόμενά του εἶναι μόνον σχεδιάσματα ποιημάτων, ὄχι ὅμως ποιήματα. Κατόπιν τούτου συζητεῖται ἐὰν ὁ κ. Καβάφης εἶναι ἢ ὄχι ποιητῆς; Διατὶ δὲν ξεφυλλίζονται καὶ μαργαρίται; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, διδῆποτε καὶ ἂν λεχθῆ, θὰ παραμείνουν αἱ ἴδιαι γνώμαι καὶ ἡ ἴδια κατάσταση. Καὶ οἱ μὲν θὰ θεωροῦν τὸν Καβάφην Θεὸν τῆς ποιήσεως ἀνώτερον ἴσως καὶ τοῦ Παλαμᾶ, οἱ δὲ ὅτι δὲν ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τοῦ τίτλου τοῦ ποιητοῦ...»

Ἀπ' τὸ ἐβδομαδιαῖο περιοδικὸ «Ἴσις» (23 Ὀκτωβρίου 1926):

«... Εἶναι ἀπίστευτον ὅτι ὁ κ. Παλαμᾶς ὠμίλησε πρὸς ἓνα ἀπλοῦν ἐπισκέπτην, μὲ τόσῃ ἀνεπιφύλακτον ἐλευθεροστομίαν διὰ τὸν κ. Καβάφην. Τοῦναντίον μετὰ πεποιθήσεως περιμένομεν ἕξ Ἀθηνῶν διάψευσιν, τῆς ὁποίας μάλιστα τὸ ὕφος διαβλέπομεν ἀπὸ τοῦδε δορυμάτου, ἀνάλογον πρὸς τὴν σπουδαιότητα, ἢ ὁποία εὐλόγως πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὰ λεγόμενα ἑνὸς Παλαμᾶ...»

Α. Γ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

Για τὸν σοβαρὸ λόγιό κ. Γ. Βρισμιτζάκη τὸν φιλόλογο-κριτικὸ καὶ διαλεχτὸ ποιητὴ δὲν γράφτηκε δυστυχῶς ἀκόμα μιὰ λεπτομερῆς ἀναλυτικὴ μελέτη ἀντάξια μὲ τὸ βαθυστόχαστο καὶ ἀρκετὰ ὀγκῶδες ἔργο του, καὶ αὐτὸ γιὰ ἐκτὸς τῆς ἐιδικότητος χρειάζεται καὶ κόπος γιὰ νὰ μελετήσῃ καὶ μιλῆσῃ κανεὶς ἀποτελεσματικὰ πάνω σ' ἓνα λογοτέχνη μὲ τόσες μορφικὲς παρουσιάσεις.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Βρισμιτζάκη δὲν μᾶς δόθηκε μονόχρωμο, πού τότε βέβαια εἶναι πειὸ εὐκολὴ ἢ ἀνάλυσι καὶ κατὰξί του.

Ὁ κ. Βρισμιτζάκης καταπιάστηκε μὲ τὸ πειὸ δύσκολο εἶδος τῆς συγγραφικῆς, καὶ στὴν ἡλικία πού εἶναι θάταν παρόλογο ν' ἀπαιτούσαμε νάχη δώση ἄρτιο τὸ ἔργο του.

Ἴσαμε τώρα ἡ παραγωγή του εἶναι παρὰ πάνω ἀπὸ ἱκανοποιητικὴ καὶ κάθε ἄλλο ἀπὸ ἐξαντλημένη. Σὲ διάστημα δέκα ἐτῶν μᾶς ἔδωσε σειρὰ δόξαερη φιλοσοφικῶν βιβλίων: «Ἡ ἀτομικὴ ἐπανάστασις», «Ὁ Ἀντάρτης», «Ἐγὼ μέσα στὸ πᾶν», «Ἡ δρωῶσα μνήμη», «Ὁ προσκυνητὴς τῆς σιωπῆς καὶ τῆς λήθης», «Οἱ ἀπουάνοι» καὶ ἄλλα.

Κριτικὲς μελέτες — ἐκτὸς ἀπὸ δημοσιευμένους σὲ διάφορα περιοδικὰ — σὲ τόμους: «Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Καβάφη», «Ἡ πολιτικὴ τοῦ Καβάφη», «Οἱ κύκλοι τῆς κολάσεως τοῦ Δάντη στὴν ποίησι τοῦ Καβάφη». Σὲ στίχους ἑλληνικά καὶ γαλλικά, «Τὰ τραγούδια τοῦ φελλάχου» «*Restauration Omnium*», «*Les quatrains de la vie*», «*Les quatrains de la haine*», «*Les cris d'un solitaire*», «*L'orgueil de la vie*», «Τὰ τραγούδια τῆς Σαβοΐας».

Ὁ κ. Γ. Βρισμιτζάκης εἶναι ἴσως ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς νέους ἐδῶ στὴν Ἀλεξάνδρεια πού ἐπεδόθηκε σὲ συστηματικὴ καὶ βιάσιμη μελέτη. Σπούδασε γαλλικὴ φιλολογία, παρακολούθησε θετικὲς ἐπιστῆμες στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παρισίου, καὶ ἀδιάκοπα διψᾷ γιὰ γνώσεις.

Τὰ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματά του καὶ ἡ ἀκούραστη ἐπιμονὴ του μοναδικῷ μελετητοῦ τοῦ ἀνοίγουν πολλοὺς δρόμους στὴν Τέχνη καὶ τὴν Ἐπιστῆμη. Τὰ συγγράμματα τοῦ κ. Βρισμιτζάκη ἔχουν ἀναμφισβητήτως σημεῖα προοδευτικῆς τάσεως καὶ δὲν μποροῦν παρὰ νὰ θεωρηθοῦνε σταθμοὶ στὸ διανοητικὸ του στάδιο πού μᾶς φέρουν σ' ἓνα πολὺ ἀξιοσημεῖωτο τέσμα. Ὁ κ. Βρισμιτζάκης ἔχει χαράξῃ ἤδη τὸ πρόγραμμά του πάνω στὸ ὁποῖο καὶ βαδίζει μ' αὐτοπεποίθησι καὶ ἀσφάλεια.

Ἡ ἐργασία του εἴτε φιλοσοφικὴ, εἴτε κριτικῆς, σὲ σειρὰ βιβλίων ὅπως προαναφέραμε, παρουσιάζει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἔργων πού περιέχουν τὶς ἀσφαλεῖς σκέψεις καὶ τὶς λεπτὲς καὶ βέβαιες φιλοσοφικὲς καὶ ψυχολογικὲς ἐρμηνεύσεις τῶν ἰδεολόγων παρατηρητῶν πού ἡ σταθερότης τῆς σκέψεως καὶ ἡ ζωντανὴ τους ἀπόδοσι μᾶς ἐλκύουν τὴν προσοχὴ καὶ μᾶς κατακτοῦν.

Τὸ φιλοσοφικὸ σύστημα τοῦ κ. Βρισμιτζάκη εἶναι πολὺ καλὸ. Κάθε ἄλλο παρὰ ἀρνητικὸ, εἶναι συντελεστικὸ γιὰ νὰ πολεμηθῇ ἡ κατάπτωσης πού σιγὰ σιγὰ τείνει στὸ νὰ μᾶς παρασύρῃ ὄλους. Ὁ ὀρισμὸς του εἶναι ἡ ὀφέλιμη δρωῶσι τοῦ ἀτόμου στὴ ζωὴ. Ἐχει ἓνα δικό του τρόπο πού δέχεται τὶς δοκιμασίες καὶ μιὰ μοντέρνα συναίσθησι τῆς πάλης τοῦ ἀτόμου στὸ ὁποῖο ἀρνιέται τὴν ἀδράνεια. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν, σὲ ὀρισμένη ψυχολογικὴ κατάστασι, δὲν ἔχει τὴ δύναμι τῆς ἡρεμῆς δεκτικότητος, ἐπαναστατεῖ. Ἀρᾷ. Ἡ ἐπανάστασις εἶναι ἓνα μέσον γιὰ νὰ ἰσοροπηθῇ τὸ ἄτομο, καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ σταθῇ στὴ ζωὴ. Ὁ κ. Βρισμιτζάκης σὰν πολὺ νέος πού εἶναι, γιὰ τέτοιου εἶδους ἐργασία, δὲν μᾶς ἔδωσε ἀκόμη τὴν ὀριστικὴ συστηματοποίησι τῶν σκέψεων του σ' ἓνα μοναδικὸ καλοῦπι πού θὰ τὸν ἐπιβάλλῃ σὰν ἓνα δημιουργὸ φιλοσοφικοῦ συστήματος. Ἐνα σπασμοδικὸ ξάφνιασμα ἀπὸ αὐτὸν θάταν ἀβάσιμο ἴσως γιὰτὶ θὰ τοῦ-λειπε ἡ μεσολάβησι τῆς ἀτομικῆς ἐπιδράσεως καὶ γνώσεως τῆς ζωῆς πού στενὰ συνδέουν τὸν συγγραφέα ἄτομο μὲ τὸ ὀριστικὸ σταμάτημά του, προκειμένου κυρίως γιὰ φιλοσοφικὲς μελέτες πού ἀπαιτοῦν ἄμεση συγγένεια τοῦ ἐγὼ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ἔργου.

Δὲν μᾶς εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπεκταθοῦμε ἐδῶ σὲ λεπτομερεῖς παρατηρήσεις καὶ εἰδικὴ μεθοδικὴ ἀνάλυσι γιὰτὶ εὐ-

συνείδητα δὲ μπορεῖ νὰ μιλήσῃ κανεὶς γενικὰ γιὰ τόσα βιβλία πὸν ὅλα βέβαια τείνουν στὸν ἴδιο σκοπὸ μὰ πὸν τὸ καθένα ἔχει δικά του ἐπιχειρήματα, κι ἔτσι περιοριζόμεστε στὰ λίγα αὐτὰ γιὰ τὸ Βρισμιτζάκη φιλόσοφο καὶ ψυχολόγο.

Καθὼς ἀναφέραμε στὴν ἀρχή, ἐκτὸς ἀπ' τὲς φιλοσοφικὲς του μελέτες ὁ κ. Βρισμιτζάκης μᾶς ἔδωσε καὶ ποιητικὲς συλλογὲς μὲ τὴν ἴδια πάντα εὐσυνείδητη παρουσίασι. Εἴτε φιλοσοφικά, εἴτε παραστατικά, εἴτε περιγραφικά, τὰ ποιήματά του μᾶς συνεπέρχουν μὲ τὴ δύναμι τῆς ἀλήθειας. Οἱ εἰκόνες του χαρακτηριστικὲς, ζωντανές, ὁμορφες μᾶς προσφέρονται σὲ μιὰ φόρμα πολὺν ταιριαστή. Τὸ αἶσθημα πὸν ἀπαλοφαίνεται σ' αὐτὰ εἶναι μᾶλλον φιλοσοφικὸ παρά αἰσθησιακό. Κι' ἀπτις περισσότερες στροφές του ἀναφαίνεται πάντα ἡ ἴδια ἰδέα : ἡ πάλῃ, ἡ ἀποτελεσματικὴ πάλῃ τοῦ ἀτόμου.

Τὸ ὕφος του ἀπλό, φυσικό, ὁ στίχος του δουλεμένος, χωρὶς περιττολογίες. Σὲ μερικὰ ἀπ' τὰ ἑλληνικά του ποιήματα δείχνει κλίσι πρὸς τὴν ποιητικὴν φόρμα τοῦ Καβάφη.

Ἡ γλῶσσα του στὴν ποίησι καὶ στὴν πρόζα εἶναι εὐνηχη δημοτικὴ χωρὶς ἰδιωτισμούς. Τὴ γαλλικὴ πὸν κατέχει τέλεια χειρίζεται ἐπίσης μὲ δεξιότητα καὶ εὐκολία.

Ὁ κ. Βρισμιτζάκης μὲ τὴν ἀνώτερη μόρφωσι, τὴν συστηματοποιημένη σκέψι καὶ τὴν ἄκακη πρόθεσι εἶναι ὁ κριτικὸς μὲ τὴν ιδεώδη σημασία τῆς λέξεως. Ἡ διορατικότης καὶ ἡ ἀντίληψίς του εἶναι σπάνιες, γι' αὐτὸ καὶ τὸ κῦρος τῶν κριτικῶν μελετῶν του προκαλεῖ καὶ τὸν φθόνον ἀκόμη.

Ὁ φιλόσοφος Βρισμιτζάκης ἐξακολουθεῖ σταθερὰ τὸ ἔργο του εἴτε κλεισμένος στὴ βιβλιοθήκη του, εἴτε ταξιδεύοντας μὲ τὴν ἄσβυστη δίψα γιὰ καινούργιους ὀρίζοντας μορφώσεως. Μὲ τὶς ἐξχωρὲς του συγγραφικὲς ἀρετὲς πολὺν γρήγορα ὁ κ. Βρισμιτζάκης θὰ πάρῃ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα τὴ θέσι πὸν τοῦ ἀξίζει.

ΚΛΕΩΝ ΒΕΡΙΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ στέλνει θερμὸν χαιρετισμὸν στοὺς Ἑλληνας λογοτέχνες, καλλιτέχνες καὶ διανοούμενους.

Δὲν τρέφει παρὰ μιὰ καὶ μόνο φιλοδοξία : νὰ συμβάλῃ κι' αὐτὴ μ' ὅλες τὶς δυνάμεις τῆς στῆ διαμόρφωσι τοῦ καθαρὰ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ μας.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ἔκαμε ἀριστη ἐκλογὴ ἀπονέμοντας στὸν ποιητὴ κ. Κ. Π. Καβάφη τὸν Φοῖνικά της.

Παίροντάς το γιὰ σύμβολο τῆς ἀφθαρτῆς ἀξίας τοῦ Ποιητῆ, διαδηλώνομε σ' αὐτὸν τὴν βαθειὰ ἐχτίμησι καὶ τὸν ἀμείωτο σεβασμὸν πὸν τρέφομε στὸ ἔργο του.

Η ΝΕΑ ΤΕΧΝΗ ἐπανεκδίδεται σὲ λίγο καιρὸ. Μᾶς ὑπόσχεται εὐρύτατο πρόγραμμα : καλὲς τέχνες, ἐπιστῆμες, λογοτεχνία, ποίησι, θέατρο κτλ. Στὶς στῆλες τῆς θὰ καθρεφτίζονται, ὅσο μποροῦν περισσότερο, οἱ διάφορες ἐκδηλώσεις, ἀνησυχίες καὶ τάσεις, πὸν παρουσιάζει στὴ σημερινὴ ἐποχὴ μας ἡ παγκόσμια φιλολογία.

Στὸ περιοδικὸ αὐτὸ συνεργάζονται οἱ ἐκλεχτότεροι νέοι λογοτέχνες μὲ διευθυντὴ τὸν πολὺ γνωστὸν λόγιον Μάριον Βαϊῆον.

Συγχαίρομε ἀπὸ καρδιᾶς τοὺς εὐγενικοὺς μας συναδέλφους, πὸν στὴν κρισιμώτερη περίοδο τῶν Νεοελληνικῶν Γραμμάτων δὲν διστάζουν νὰ γίνουν οἱ θαρραλεοὶ ἰδεοφόροι ἑνὸς τέτοιου σκοποῦ. Καὶ περιμένομε νὰ χαιρετίσωμε ἀπὸ τοὺς πρώτους τὴ μεγάλην αὐτὴν προσπάθεια, πὸν ἀναμφιβόλως θὰ σημειώσῃ σταθμὸν ἐξαιρετικὸν στὴν ἐξέλιξι τῆς πνευματικῆς μας σταδιοδρομίας.

ΤΟΝ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟ τοῦ Βόλου χαιρετοῦμε συναδελφικά. Συγχαίρομε θερμὰ τοὺς νέους πὸν τὸν ἐκδίδουν γιὰ τὴν

ἐκλεκτή καὶ σοβαρὴ ὕλη πού παρουσίασαν στὰ πρῶτα τους δύο τεύχη. Τοὺς εὐχόμεσθε πρόοδο καὶ ἀκμὴ. Μὲ συγκίνηση διαβάσαμε στὸ πρῶτο τεύχος τοὺς φτερωτοὺς στίχους τοῦ ποιητῆ Ἀγγελου Σικελιανού, πού μαζί με τὴ δοξασιμένη Θεσσαλία κλείνουν κ' ἓνα ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους ἡμίονους στὴν ἀγαπημένη μας Ἑλλάδα.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ εἶναι—ἴσως— τὸ μόνο κατ'ἀλλήλο ὄργανο σθεναρῶν πολεμιστῶν πού μᾶς χρειάζονται πρὸ πάντων σήμερα, ὅπου διερχόμεθα μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ κρίσιμες φυλετικὲς περιόδους.

ΕΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ πιὸ συμπαθητικοὺς καὶ τοὺς πιὸ μορφωμένους Ἕλληνας νέους τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ Ντίνος Μακρῆς, πέθανε τὸν Σεπτέμβριον, ἀφοῦ τυροανίστηκε πολὺ ἀπὸ ἀρρώστεια. Ὅλοι, καὶ εἶναι πολλοί, πού ἐδιάβασαν τότε στὰ περιοδικὰ καὶ πότε στὰ καθημερινὰ φύλλα τὰ ἄρθρα του, αἰσθάνονται ὅτι ἡ ἑλληνικὴ διανόηση τῆς Ἀλεξανδρείας ἔχασε πολὺ μὲ τὸν πρόωρο θάνατό του.

Χρόνον μὲ τὸ χρόνο σημειῶνε πρόοδο στὶς γνώσεις καὶ στὶς κρίσεις του, καὶ ἐπίσης στὴ διατύπωσή τους. Μὲ τὸν καιρὸ θὰ γινόταν ἓνας ἄριστος κριτικὸς. Εἶναι πρόσφατη στὴ μνήμη μας ἡ ἐντύπωση μερικῶν παρατηρήσεών του πάνω στὸν «Προσκυνητὴ» τοῦ κ. Γ. Βοισιμιτζάκη. Μὰ ὁ Μακρῆς δὲν ἀνῆκε στὰ γράμματα μόνο· εἶχε ἀνεπτυγμένο τὸ μουσικὸ αἶσθημα καὶ γερὲς μουσικὲς γνώσεις. Πολλὲς φορὲς ἔγραψε γιὰ μουσικὴ· ὅταν δὲ σὲ φιλικὴ συντροφιά μιλοῦσε πάνω στὸ θέμα ἦταν γοητευτικὸς μὲ τὸν ἐνθουσιασμό του, καὶ τὴν εὐρύτητα τῆς μαθήσεώς του στὴ μουσικὴ τέχνη.

Μ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ ἡ «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν συνεργατῶν της τὸν πολὺ γνωστὸ στὰ Ἰταλικά Γράμματα λογοτέχνη κ. Α. Κατάρρο πού εὐγενικὰ δέχτηκε νὰ μᾶς δίδει αἰσθητικὲς μελέτες σὰν αὐτὴ πού δημοσιεύεται στὸ παρὸν τεύχος (μεταφρασμένη ἀπὸ τὸ Ἰταλικό).

Ο ΕΚΛΕΚΤΟΣ μας συνεργάτης κ. Κλέων Βέριος θὰ δώσει στὸ περιοδικὸ μας μιὰ σειρά ἄρθρων γιὰ Ἀλεξανδρι-

νοὺς λογοτέχνες, ἀρχίζοντας στὸ τεύχος αὐτό, μὲ τὸν κ. Γ. Βοισιμιτζάκη.

ΠΟΛΥΣ ΘΟΡΥΒΟΣ γίνηκε γιὰ μιὰ ἐσφαλμένη μετάφραση ἐνὸς στίχου τοῦ Charles Baudelaire ὑπὸ τοῦ κ. Τ. Μ.

Μᾶς φαίνεται πὸς δὲν ἔπρεπε νὰ δυσχεραστῆθαι καὶ τόσο ὁ κ. Τ. Μ. Δὲν ξεύρει καλὰ γαλλικά. Ἄλλ' αὐτὸ τί σημαίνει; Εἶναι νέος ἀκόμα καὶ μπορεῖ— ἂν θέλει— νὰ τὰ μάθει καλλίτερα στὸ μέλλον.

ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ἀνοητολόγημά του πού δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Ἴσις» τῆς 30 Ὀκτωβρίου, ὁ κ. Τίμος Μαλάνος ἐβαθμολόγησε τὴν ἐκλεκτὴ μας συνεργάτιδα Ρίκα Σεγκοπούλου, χαρακτηρίζοντάς την ὡς 8ης γραμμῆς λογοτέχνηδα.

Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια· ἡ Ρίκα Σεγκοπούλου ἀνῆκει στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν Ἀλεξανδρινῶν λογοτεχνῶν.

Τώρα ὅμως ἄς ἐξετάσωμε σὲ τί γραμμὴ βρίσκεται ὁ κ. Τίμος Μαλάνος. Δὲν εἶναι διόλου δύσκολο: εἶναι φανερότατο πὸς ὁ κ. Τίμος Μαλάνος εἶναι 9ης γραμμῆς ποιητῆς καὶ 10ης γραμμῆς κριτικὸς.

ΣΤΗΝ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» τῆς Λάρισσας δημοσιεύτηκε μιὰ σύντομη κριτικὴ μελέτη γιὰ τὸν ποιητὴ κ. Κ. Π. Καβάφη ἀπὸ τὸν κ. Τ. Ν. Φράγκον.

Οἱ ὀρθὲς κρίσεις πού ἀναφέρονται σ' αὐτὴ μᾶς ἐκάμανε νὰ ἐχτιμήσωμε χωρὶς κανένα δισταγμὸ τὴν λεπτὴ καὶ συγχρονισμένη ἀντίληψη τοῦ κ. Τ. Ν. Φράγκου.

Ἀναδημοσιεύομε μιὰ περιοχὴ τῆς μελέτης του, πού θεωροῦμε ἀρκετὰ ἀξιοσημείωτη:

Κι' ἐναντία στοὺς πολλοὺς πού γνωρίζουν λίγες γλώσσες καὶ μᾶς κουβαλοῦν τὰ προϊόντα τῶν λατινικῶν φιλολογιῶν, εἴτε ἀπὸ μιὰ ἀσύστολη ἀσυνειδησία καὶ ἀσέβεια πρὸς τὴν τέχνη, εἴτε ἀπὸ μιὰ ἔλλειψη ἐντελῶς δικοῦ μας πολιτισμοῦ, εἴτε ἀπὸ τὰς μαιμουδισμοῦ καὶ ἀπὸ ὅτι ἄλλο θέλετε τέλος πάντων, καὶ πού προσπαθοῦν νὰ περάσουν στὴν κονίστρα τῆς διανοήσεως, ὁ Καβάφης—τὸ λέμε ἄφοβα καὶ μὲ πεποίθησι αὐτὸ—ἂν καὶ ξεύρη 4 ξένες γλώσσες, ἂν καὶ πέρασε ἓνα μεγάλο κομμάτι τῆς παιδικῆς ἡλικίας του στὴν Ἀγγλία, ὅπως εἶδαμε σὲ κάποιο σύντομο βιογραφικὸ σημεῖωμά του, στὸ περιοδικὸ «Νέα Τέχνη» τοῦ Μάριου Βαϊ-

άνου, ἐν τούτοις, χωρὶς τυμβωρυχίας κι' ἀλλαλαγμῶν δὲν μᾶς ἔβγαλε καμιά imitation ἀπ' αὐτὲς τῆς φιλολογίας, γιατί εἶναι «μὲ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτη εἰς τῶν ἰδεῶν τὴν πόλιν».

Καὶ ὅλοι βέβαια θὰ θυμώμαστε ἐκείνη τὴ φράση ἐνὸς μεγάλου σοφοῦ: «Ἐκεῖ ποῦ παύει ἡ μίμηση, ἀρχίζει ἡ τέχνη».

Καὶ τὴν τέχνη αὐτὴ ὁ Καβάφης ὄχι μόνο τὴ δημιούργησεν ἐντελῶς μονάχος του, ἀλλὰ καὶ τὴ σεβάσθηκε ὅσο πολλοὶ λίγοι ἄλλοι μῦστες τῆς τῆ σεβάσθησαν.

Καὶ εἶναι σπάνιο βέβαια φαινόμενο σήμερα, ἀνάμεσα σὲ τόσοσιν ἐμπόρους καὶ μεγαλοβιομηχάνους τῆς τέχνης, νὰ γράψῃ ἕνα τεχνίτης μέσα σὲ τριάντα χρόνια, θαρῶ, μόνον 123 ποιήματα καὶ τίποτ' ἄλλο. Μὰ ἀκόμη σπανιώτερο εἶναι νὰ συναντήσῃ κανεὶς ποιητὴ τοῦ μέσα σ' αὐτὰ τὰ 123 ποιήματα νὰ κατορθώσῃ νὰ περιχύσῃ μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ, μιὰ ὁλόκληρη κοσμοθεωρία τέλος.

ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ περιοδικὸ «Annales politiques et littéraires» 5ης Σεπτεμβρίου 1926 δημοσιεύτηκαν δυὸ ποιήματα ἑλλήνων ποιητῶν μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν κ. Jean Michel. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ «Ἰθάκη» τοῦ Καβάφης, καὶ τὸ ἄλλο «Θά πεθάνω ἕνα πένθιμο τοῦ φθινόπωρου δεῖλι» τοῦ Κώστα Οὐράνη. Τοῦ Οὐράνη τὸ ποίημα βρίσκεται στὴ συλλογὴ του «Νοσταλγίες».

ΣΕ ΔΥΟ ΣΥΝΕΧΗ φύλλα τοῦ ἔγκριτου ἐβδομαδιαίου περιοδικοῦ «Ἴσις» (6 καὶ 13 Νοεμβρίου) ἐφάνηκαν δυὸ γινῶμες γιὰ τὸν Καβάφη τῶν διακεκριμένων Ἀθηναίων κριτικῶν Κλέωνος Παράσχου καὶ Ἀλκῆ Θυρίλου. Ἡ γινῶμες αὐτὲς ἐδόθησαν ἐξ ἀφορμῆς τῆς συνεντεύξεως Παλαμᾶ γιὰ τὴν ὁποία γράφει ὁ διευθυντὴς μας.

Ὁ Κλέων Παράσχος γράφει:

«Βεβαίως ἡ γνώμη τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸν Καβάφη καὶ γιὰ ὁποιοδήποτε ἐν γένει ἄτομο ἢ ζήτημα, εἶναι κάτι ποῦ βαρύνει πολὺ στὴ συνείδησή μου, ἀλλὰ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ λόγια του εἴτε διεστράφησαν σκοπίμως εἴτε ἀπεδόθησαν τόσο παραλλαγμένα, ὥστε καὶ ὁ ἴδιος νὰ δυσκολεύεται νὰ τ' ἀναγνωρίσῃ. Δὲν φαντάζομαι

ποτὲ νὰ εἶπε ὁ Παλαμᾶς ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ Καβάφη τοῦ κάνουν ἐντύπωση «ρεπορτάζ ἀπὸ τοὺς αἰῶνες» (καὶ ἡ κακὴ ἀκόμη αὐτὴ ἔκφραση δείχνει ὅτι δὲν εἶνε τοῦ Παλαμᾶ) καὶ τοῦ φαίνονται «σὰν σκίτσα ἰδεῶν τοῦ πάνε νὰ γίνωνται τραγούδια».

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμε τί εἶνε γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας διανοουμένους ὁ Καβάφης; Ἐφάνηκε ἀρετὰ ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ ἐκτίμησις τοῦ τοῦ τρέφου, ἀπὸ τὸ ὠραιότατο πανηγυρικὸ τεῦχος τοῦ ἐξέδωκε πέρουσι ὁ νέος τοῦ θαυμαστής κ. Βαϊᾶνος. Ὅλοι ἐκεῖ μέσα, παλαιοὶ καὶ νεώτεροι συγγραφεῖς, μιλοῦν γιὰ τὸν Καβάφη μὲ τρόπο ποῦ δείχνει ὅτι τὸ ἔργο του ἔχει ἐπιβληθεῖ ὀριστικὰ πιά στὴν νεοελληνικὴ λογοτεχνικὴ συνείδησις καὶ ὅτι οἱ λίγες ἐπιφυλάξεις ποῦ ὑπάρχουν ἀκόμη, ὀφείλονται στὴν μεγάλη ἰδιορρυθμία τοῦ ἔργου του, στὴν ἐντελῶς πρωτότυπη μορφή καὶ σύστασή του, στὸν ἐντελῶς νέο του τόνο.

Οἱ λίγες αὐτὲς ἐπιφυλάξεις εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐκλείψουν μὲ τὸν καιρὸ ἀπὸ τοὺς παλαιότερους, ὅπως ἐξέλειψαν ἐντελῶς σχεδὸν ἀπὸ τοὺς νέους. Οἱ πληρέστατες τοῦλάχιστον ἐργασίαι τοῦ Ἀλκῆ Θυρίλου καὶ τοῦ Τέλλου Ἀγρα δὲν ἀφήνουν γι' αὐτὸ ἀμφιβολία.

Καὶ ἄλλοτε τὸ ἔγραψα καὶ σήμερα τὸ ἐπαναλαμβάνω ὁ Καβάφης εἶνε ἀπὸ τοὺς μεγαλειτέρους μας ποιητὰς, γιατί ἐπλούτισε τὴν αἰσθαντικότητά μας καὶ τὰ ἔκφραστικά μας μέσα, γιατί ἐξέφρασε αἰσθήματα καὶ συναισθήματα, δράματα ψυχικὰ καὶ διανοητικὰ ποῦ κανεὶς πρὶν ἀπ' αὐτὸν δὲν εἶχε ἐκφράσει στὴ γλῶσσα μας, γιατί ἐστράφη πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν ἰδίως κόσμον τὸν ὁποῖον ἀπεκάλυψε σὲ ὅλη του τὴν ρευστότητα καὶ τὴν μουσικότητα, γιατί τέλος εἶνε ὁ μόνος ἴσως ποιητὴς μας ποῦ ἀπευθύνεται σ' ὅλους τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους καὶ ὄχι στοὺς Ἕλληνας μόνον.

Ποιηταὶ σὰν τὸν Καβάφη δὲν γεννιοῦνται κάθε μέρα, ὄχι μόνον στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ πουθενά».

Ὁ Ἀλκῆς Θυρίλος γράφει:

«Τὸ ὅτι ὁ Παλαμᾶς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ Καβάφη τὸ εἶχαμε ἀπὸ καιρὸ μαντέψει. Στὴ μελέτη μου γιὰ τὸν Καβάφη τὸ ἔχω ἀναφέρει. Δὲν ὑπάρχει ἄλλωστε σ' αὐτὸ τίποτε τὸ ἐκπληκτικόν. Ὅσο πῶς ἐντονη καὶ ἰδιόρρυθμη εἶναι μιὰ προσωπικότητα τόσο δυσκολώτερα ἐπιβάλλεται

λειται σὲ μιὰ ἐπίσης ἔντονη προσωπικότητα ποὺ ἔχει χαράξει τὸν καθωρισμένο της δρόμο... Μιὰ πελώρια διαφορὰ κι' ἀπόσταση χωρίζει τὴν ιδιοσυγκρασία καὶ τὴν δημιουργικότητα τοῦ Παλαμᾶ ἀπὸ τὴν ιδιοσυγκρασία καὶ τὴν δημιουργικότητα τοῦ Καβάφη. Εἶναι σχεδὸν φυσικὸ τὸ ἔργο τοῦ ἑνὸς νὰ εἶναι ἀδιάφορο, ἂν ὄχι κι' ἀντιπαθητικὸ στὸν ἄλλο.

Ὅμως κι' ὁ Παλαμᾶς ἔχοντας ἴσως συνείδηση τοῦ πόσο εἶναι ὑποκειμενικὴ ἡ ἀντίληψή του γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη εἶχε ἐπιμελέστατα ἀποφύγει ἴσαμε σήμερα νὰ τὴν ἐκφράσει... Ἄλλωστε ὁ Παλαμᾶς δὲν κρίνει ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ ἐπαινέσει. Ἐπιβάλλεται ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν θεληματικὴ αὐτὴ καὶ εὐγενικὴ σιωπή... Γιὰ τὴν ἀντίληψή μου τίποτε δὲν δικαιολογεῖ κάποιες δημοσιογραφικὲς ἀδικρισιές τόσο ἔντονες ποὺ δὲν μποροῦν νὰ χαρακτηριστοῦν ἀλλοιώτικα παρὰ ὡς ἐκβιαστικὲς. Ἡ φανερὴ ἀναγραφή τῆς γνώμης τοῦ Παλαμᾶ δὲν μᾶς ἀποκάλυψε τίποτε, καὶ ὁ ἐκβιαστικὸς τρόπος ποὺ εἶναι παρμένη ὀλόκληρη ἡ συνέντευξή μᾶς φανερῶνει μόνον τὴν ἀνυπόφορη φορτικότητα ἑνὸς στερημένου ἀπὸ κάθε λεπτότητα δημοσιογράφου.

Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ καταλάβω πῶς φαντάζεται ἕνας δημοσιογράφος ὅτι ἔχει δικαίωμα νὰ μεταχειρίζεται μιὰ συνέντευξη κι' τὸ ὄνομα ἑνὸς Παλαμᾶ γιὰ νὰ ἐκφράσει δογματικὰ καὶ σχεδὸν ὕβριστικὰ τὶς προσωπικὲς του ἀντιπάθειες ποὺ δὲν ἐνδιαφέρουν κανένα. Διαβάζοντας τὴν ὁμιλία τοῦ κ. Χριστοφίδη μετὰ τὸν Παλαμᾶ δὲν αἰσθάνθηκα τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀγανάχτησιν γιὰ τὴν ἐλάχιστη ἀντίληψη ποὺ ἔχουν μερικοὶ δημοσιογράφοι γιὰ τὶς ὑποχρεώσεις τοῦ ἐπαγγέλματός τους καὶ γιὰ τὴν περιοπὴ στὴν ὁποία πρέπει νὰ στέκει. Ἐκμεταλλεῦνται ἀπλᾶ καὶ μόνον τὴ δύναμη ποὺ τοὺς δίνει. Ἄν εἶχε ἕνα ὁποιοδήποτε κῦρος ἡ συνέντευξη τοῦ κ. Χριστοφίδη μετὰ τὸν Παλαμᾶ θὰ μείωνε ἀσφαλῶς πολὺ περισσότερο τὸν Παλαμᾶ ἀπὸ τὸν Καβάφη. Καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμα ποὺ ἀρνοῦνται τὸ περισσότερο τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη ξέροντες ὅτι δὲν μποροῦν νὰ τὴν ἀρνηθοῦν παρὰ ὅστερα ἀπὸ μακρὰ καλλιτεχνικὴ συζήτηση κι' ὄχι με ἀμφίβολης ποιότητος ὑπαινιγμούς κι' ἀφορισμούς. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ τ' ἀγνοεῖ ὁ κ. Χριστοφίδης, ὁ Παλαμᾶς ὅμως τὸ ξέρει, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται σὲ κανένα νὰ παρουσιάζει ἕναν Παλαμᾶ ἀλιώτικο ἀπ' ὅ,τι εἶναι.

Τὴν προσωπικὴ μου γνώμη γιὰ τὸν Καβάφη τὴν ἀνέλεψα ἄλλοτε. Ἄν πρόκειται νὰ ξαναγράψω σήμερα τὴ μελέτη μου γιὰ τὸν Καβάφη θὰ τὴν ἔγραφα ἀκόμα πιὸ ἐνθουσιαστικὴ. Πιστεύω ὀλοένα περισσότερο πῶς ὁ Καβάφης εἶναι ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους νεοέλληνες ποιητὲς μετὰ συγχρονισμένη εὐρωπαϊκὴ ψυχροσύνθεση καὶ τεχντροπία καὶ μαζὺ μετὰ μιὰ πολὺ ἔντονη ιδιόρρυθμη προσωπικότητα. Ἐγὼ τὴν πεποιθὴση πῶς τὸ ἔργο τοῦ Καβάφη εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πολὺ ἐλάχιστα νεοελληνικὰ ἔργα ποὺ μπορεῖ νὰ διεκδικήσει καὶ νὰ καταχτήσει μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες θέσεις στὴν παγκόσμια ποίηση.»

ΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ μας κ. Α. Γ. Συμεωνίδης διωρίστηκε ἀπ' τὶς 15 Σεπτεμβρίου φιλολογικὸς ἀντιπρόσωπος καὶ ἀναποκριτὴς γιὰ ὅλην τὴν Αἴγυπτον τοῦ γνωστοτάτου περιοδικοῦ τῶν Ἀθηνῶν «Νέα Τέχνη», ποὺ καθὼς ἀναφέρομε παραπάνω ἐπανεκδίδεται σὲ λίγο καιρὸ μετὰ εὐρύτερο προγραμμα καὶ ἀρτιώτερη ἐμφάνιση.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ. — Ἡ «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» θὰ κρίνει τὰ βιβλία τῶν συγγραφέων ποὺ θὰ τῆς στέλνονται σὲ δύο ἀντίτυπα.